

SIVILOMBUDSMANNEN

Barne-, ungdoms- og familieetaten, Region øst
Postboks 2233
3103 TØNSBERG

Vår referanse
2019/3675

Deres referanse

Vår saksbehandler
Silje Sønsterudbråten

Dato
27.10.2020

Svar på oppfølging etter Sivilombudsmannens besøksrapport

Vi viser til Sivilombudsmannens rapport etter besøk til Jong ungdomshjem 25.-26. september 2019 og rapportens oversendelsesbrev der Jong ungdomshjem bes om å orientere Sivilombudsmannen om institusjonens oppfølging av rapportens anbefalinger innen 8. september 2020.

Vi viser videre til svarbrev fra eier Bufetat region øst, datert 8. september 2020. Brevet gir, slik ombudsmannen ser det, i liten grad informasjon om hvordan institusjonen har fulgt opp anbefalingene.

Brevet inneholder imidlertid flere beskrivelser som ombudsmannen finner grunn til å kommentere nærmere, med sikte på at dette skal bidra til å oppklare eventuelle misforståelser og gjøre det enklere for institusjonen å følge opp Sivilombudsmannens anbefalinger.

Innledningsvis vil vi kommentere en mer generell oppfatning Bufetat region øst synes å ha om Sivilombudsmannens rapport. Bufetat region øst skriver at rapporten inneholder «kritikk av institusjonsbehandling generelt, og forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon spesielt». Det gis ingen nærmere begrunnelse for denne overraskende forståelsen av besøksrapporten fra Jong ungdomshjem. Vi merker oss imidlertid at den samme ubegrunnede påstanden gjengis på Bufetat region østs egne nettsider og i en e-post sendt til alle Fylkesnemndene.

Sivilombudsmannen har siden 2016 gjennomført 20 besøk til barnevernsinstitusjoner. Et av flere sentrale vurderingstema for alle disse besøkene har vært i hvilken grad institusjonene etterlever rettighetsforskriften. Dette gjelder også besøksrapporten om Jong ungdomshjem. Flere av anbefalingene gis på bakgrunn av praksis ombudsmannen mener står i et problematisk forhold til rettighetsforskriften.

Anbefalinger knyttet til dokumentasjon av tvang

Ombudsmannen peker i rapporten på svakheter i institusjonens dokumentasjon av tvang. Dette gjelder beskrivelser av tvangsbruk (se rapportens kapittel 6.2.1) og beskrivelser av

hvordan vedtak er gjennomgått med de aktuelle ungdommene (se rapportens kapittel 6.2.2).

I svarbrevet kommer det fram at Bufetat region øst er uenig i Sivilombudsmannens vurderinger når det gjelder dokumentasjon av kroppsvisitasjoner. Ombudsmannen understreker at beskrivelsene og anbefalingen som gjelder dette ikke bygger på ett avvik slik Bufetat region legger til grunn. Det kommer i rapporten frem at konklusjonen bygger på gjennomgang av samtlige protokoller i 2018 og 2019 og at *flere* protokoller hadde for svake begrunnelser (kapittel 6.2.1). Bufetat region øst reiste også denne innvendingen til utkastet til rapporten. Vi kan forsikre om at vi da foretok en ny gjennomgang av denne dokumentasjonen, men at gjennomgangen ikke ga grunnlag for å endre konklusjonen.

Anbefaling knyttet til bruk av fysisk tvang

Bufetat region øst ber ombudsmannen gi en nærmere definisjon av uttrykket «fysisk makt». Vi viser her til rettighetsforskriften § 13 og §14 samt rundskriv Q-19/2012.

Anbefaling knyttet til begrensninger i bevegelsesfriheten

I rapporten viser ombudsmannen til at det ikke var fullt samsvar mellom ledelsens beskrivelser av ungdommenes bevegelsesfrihet og det som kom frem i samtaler med ungdom og ansatte. Konkret viste vi til at det var en utbredt oppfatning blant disse, at ungdom i behandlingens første nivå ikke kunne møte noen alene utenfor institusjon, gå på butikken alene og derfor skulle kjøres på alle aktiviteter. Funnet ble bekreftet også av andre kilder. I rapporten viser vi videre til at det ble beskrevet ett tilfelle av fotfølging som et resultat av dette, som ikke var ført som tvangsvedtak. Det er uklart om Bufetat region østs beskrivelser av Fylkesmannens vurderinger etter senere tilsyn innebærer at institusjonen nå har sikret at både ungdommer og ansatte er informert om at ungdommenes bevegelsesfrihet ikke skal være begrenset utover det rettighetsforskriften tillater.

Bufetat region øst skriver videre i sitt svarbrev at «privatliv» og «tid alene» ikke er belønning for rusfrihet. Vi understreker at det som skrives om dette i rapporten er hentet ordrett fra dokumentasjon som institusjonen oversendte Sivilombudsmannen i forbindelse med besøket. Blant annet er det i metodens håndbok et skjema der «Tid alene (privatliv)» er listet opp som en mulig belønning ungdom kan sette opp (skjema 6.2, s. 140). Det ble også oversendt et eksempel på en belønningsmeny satt opp for en ungdom på institusjonen der «Alenetid utenfor institusjonen» var satt opp som en belønning som skulle «innvilges ved ren prøve».

I sitt svarbrev skriver Bufetat region øst videre at det i rapporten kan synes som at rustester utgjør hovedfokuset i behandlingen. Rapporten rettet imidlertid ikke kritikk mot testregimet, se dens avsnitt 5.3. Når Bufetat region øst i svarbrevet sier at «Vi er opptatt av at vi sammen med ungdommen identifiserer triggere og finner fram til gode strategier for å håndtere disse, samt å forsterke opplevelsen av rusfrihet gjennom attraktive belønninger tilpasset den enkelte ungdom. Rustester er det objektive målingsverktøyet.» vil ombudsmannen gjøre oppmerksom på at dette nettopp er slik behandlingen beskrives i rapporten (s. 14).

Anbefalinger knyttet til begrensninger i elektronisk kommunikasjon

Bufetat region øst omtaler i sitt svarbrev ikke hvordan disse anbefalingene er fulgt opp.

Anbefalinger knyttet til begrensninger i retten til privatliv

Sivilombudsmannen omtaler i rapporten en situasjon der institusjonen har krevd at en ungdom sletter innhold på sin mobil. I sitt svarbrev hevder Bufetat region øst at dette ikke stemmer, men at den aktuelle ungdommen ble «oppfordret til å slette filmen selv». Videre vises det til at «Enheten ønsket å løse dette sammen med ungdommen uten å måtte involvere politi.»

Ombudsmannen understreker at det er institusjonens egen skriftlige dokumentasjon oversendt i forbindelse med besøket som er grunnlaget for denne anbefalingen. I dokumentasjonen beskrives at institusjonen satte som krav at ansatte skulle være tilstede og at opptaket skulle slettes. Utover dette, vil ombudsmannen understreke at det er problematisk at Bufetat region øst i sitt svarbrev gjengir flere detaljer fra et hendelsesforløp som gjaldt bruk av fysisk makt. Disse opplysningene er ikke relevante for kritikken vi fremsatte, og er egnet til å øke risikoen for at ungdommen det gjelder identifiseres.

Anbefaling knyttet til retten til helse

Sivilombudsmannen viser i rapporten til at vi under besøket til institusjonen oppdaget et klart avvik som gjaldt medisinhåndtering. På et kontor som var tilgjengelig for alle ansatte, stod en åpen pappeboks der det lå ulike reseptbelagte medisiner for ungdommer som hadde flyttet fra institusjonen. Pasientenes navn var lett synlig på medisinpakkene og det var snakk om til dels sterke medisiner. Av hensyn til taushetsplikten har ombudsmannen ikke oppgitt hvilke former for medisiner det gjelder, men institusjonens leder vil kunne få se våre bilder fra befaringen dersom det er ønskelig.

Det er urovekkende at Bufetat region øst i sitt svarbrev skriver at det er uklart om dette er et brudd på taushetsplikten.

Forvaltningsloven § 13 c annet ledd om oppbevaring av opplysninger undergitt taushetsplikt slår fast at «Dokumenter og annet materiale som inneholder opplysninger undergitt taushetsplikt, skal forvaltningsorganet oppbevare på betryggende måte.». Av rettighetsforskriften § 6 første ledd framgår det videre at institusjonen plikter å oppbevare ungdommens eiendeler på en forsvarlig måte. Medisiner med pasienters navn bør låses inn (tilgangskontroll), og institusjonen bør ha en oversikt over hvem som har eller kan ha tilgang til nøklene (etterprøvnbarhet). De som skal ha tilgang til opplysningene bør ha et saklig behov for det. Sivilombudsmannen understreker på denne bakgrunn at taushetsbelagt helseinformasjon ikke under noen omstendigheter bør være tilgjengelig for samtlige ansatte i en institusjon ungdommen ikke lenger er plassert på.

Utover dette, vil vi bemerke at en slik håndtering av sterke medisiner, flere med misbruks- og avhengighetspotensial, også av andre grunner er svært uheldig. Vi viser her til rapportene «Risikovurderinger knyttet til misligheter og uregelmessigheter. Alle fem regioner og BSA.», utarbeidet av KPMG på oppdrag fra Bufetat i 2016 og rapporten «Legemidler og deres håndtering i barneverninstitusjoner», utarbeidet av Nasjonal kompetansetjeneste for samtidig rusmisbruk og psykisk lidelse (N-ROP) ved Sykehuset Innlandet i samarbeid med Høgskolen i Innlandet Lillehammer, på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (BUFDIR) høsten 2018. I den siste rapporten vil blant annet anbefaling 5: Retningslinjer for medisinhåndtering ved utskriving fra institusjon, samt medisin utgått på dato, være relevant.

Avslutningsvis kan vi ikke se at Bufetat region øst i sitt svarbrev omtaler hvordan våre anbefalinger som gjelder ransaking og ungdommenes rett til samvær med andre ungdommer er fulgt opp.

På bakgrunn av institusjonens mangelfulle orientering om oppfølgingen av ombudsmannens anbefalinger, gis institusjonen ny frist. Vi ber om å motta en orientering som tydelig redegjør for hvordan den enkelte anbefaling er fulgt opp innen 30. november. Vi gjør oppmerksom på at kommunikasjon om oppfølging med andre institusjoner ligger publisert på våre nettsider. Dette kan kanskje være nyttig i arbeidet med å følge opp anbefalingene i ombudsmannens rapport.

Dersom det oppstår spørsmål eller av andre grunner vil være nyttig, stiller vi oss gjerne til rådighet for et møte.

For ombudsmannen

Helga Fastrup Ervik
avdelingssjef

Silje Sønsterudbråten
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift.

Kopi til:

Jong ungdomshjem	Postboks 2233	3103	TØNSBERG
Barne- og familiedepartementet	Postboks 8036 Dep	0030	OSLO
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	Postboks 2233	3103	TØNSBERG
Fylkesmannen i Oslo og Viken	Postboks 325	1502	MOSS